

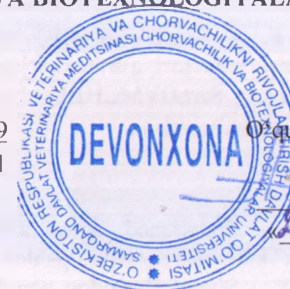
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

Ro'yxatga olindi:

№ BD-60810900 – 1.29

29.08 2025 yil

“TASDIQLAYMAN”

O'quv ishlari bo'yicha prorektor

q.x.f.d., professor

A.A. Elmurodov

29.08 2025 yil

O'SIMLIKSHUNOSLIK VA YEM-XASHAK YETISHTIRISHDA
ORGANIK DEHQONCHILIK
ISHCHI O'QUV DASTURI (SILLABUSI)
(sirtqi ta'lim shakli uchun)

Bilim sohasi:	800000	- Qishloq, o'rmon baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi:	810000	- Qishloq xo'jaligi
Ta'lim yo'nalishlari:	60810900	-Agronomiya (yem-xashak ekinlari)
	60812200	- O'simlikshunoslik (yaylov-cho'l o'simlikshunosligi)

Samarqand – 2025

Fanning ishchi o'quv dasturi (sillabusi) 2021 yilda tasdiqlangan o'quv reja va fan dasturiga muvofiq ishlab chiqildi.

Tuzuvchilar:

Umurzakov E. – SamDVMCHBU “O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish” kafedrası professori, qishloq xo'jaligi fanlari doktori.

Nurbayev S. - SamDVMCHBU “O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish” kafedrası assistenti.

Taqrizchilar:

Rizayev Sh. - Samarqand agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar instituti “O'simlikshunoslik” kafedrası dotsenti, qishloq xo'jaligi fanlari doktori.

Raxmonova X. - Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Agrobiotexnologiyalar va oziq ovqat xavfsizligi instituti “Tuproqshunoslik va agrotexnologiyalar” kafedrası assistenti, qishloq xo'jaligi fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

Fanning ishchi o'quv-dasturi (sillabusi) “O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish” kafedrasining 2025-yil “26.08” dagi № 1 - son yig'ilishida muhokamadan o'tgan va fakultet Kengashida muhokama qilish uchun tavsiya etilgan.

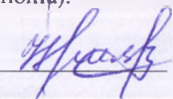
Kafedra mudiri:

N.Xalilov

Fanning ishchi o'quv dasturi (sillabusi) “Chorvachilik va texnologiyalar” fakulteti kengashida muhokama etilgan va foydalanishga tavsiya qilingan (2025-yil “27.08” № 1 - sonli bayonnoma).

Fakultet kengashi raisi:

B.Nuriddinov

Kelishildi:

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i

Sh.X.Qurbanov

VIII. Baholash

Talabalarning fanlarni o'zlashtirishi 5 ballik tizimda baholanadi.

5 (a'lo) baho:

Xulosa va qaror qabul qilish;
Ijodiy fikrlar olish;
Mustaqil mushohada yurita olish;
Olga bilimlarini amalda qo'llay olish;
Mohiyatini tushunish;
Bilish, aytib berish;
Tasavvurga ega bo'lish;

4 (yaxshi) baho:

Mustaqil mushohada yurita olish;
Olga bilimlarini amalda qo'llay olish;
Mohiyatini tushunish;
Bilish, aytib berish;
Tasavvurga ega bo'lish;

3 (qoniqarli) baho:

Mohiyatini tushunish;
Bilish, aytib berish;
Tasavvurga ega bo'lish;

2 (qoniqarsiz) baho:

Dasturni o'zlashtirmaganlik;
Fanning mohiyatini bilmaslik;
Aniq tasavvurga ega bo'lmaslik;
Mustaqil fikrlay olmaslik.

Fan Sillabusi

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universiteti

Fan to'g'risida ma'lumot

Fan shifri: O'XYOD1804

Fan nomi: O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirishda organik
dehqonchilik

Semestr/yil: 10-semestr/2025-2026 o'quv yili

Kafedra: "O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish"

Soatlar/kreditlar: 4,0 ECTS (20 auditoriya soati, 100 soat mustaqil ta'lim)

Ma'ruza	Amaliy mashg'ulot	Laboratoriya mashg'ulot	Mustaqil ta'lim	Jami
10	4	6	100	120

Fan bo'yicha mashg'ulotlarning joylashuvi:

Auditoriya vaqti: dars jadvaliga asosan

Talablar:

Fan uchun mas'ul kafedra: "O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish"

Instruktor to'g'risida ma'lumot

Assistent, Nurbayev S.A.

Kafedra joylashgan joyi: SamDVMChBU, 5-o'quv binosi, 521-xona

Telefon: +99893-237-68-36 ish telefoni; mobil: +99893-227-68-36

E.mail. sahibiddin87@mail.ru Ish vaqti: Uchrashuvga ko'ra

I. Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarni "O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirishda organik dehqonchilik"ning mohiyatini ilmiy asosda tushuntirish, ekologik toza va sog'lom mahsulotlar ishlab chiqarishni ta'minlash, tuproq unumdorligini saqlash va yaxshilash, qishloq xo'jaligining barqaror rivojlanishini ko'zlab, tabiiy resurslardan samarali foydalanish hamda ijtimoiy va iqtisodiy foydalar keltirishdir. Bunda asosiy e'tibor kimyoviy moddalar va sintetik o'g'itlardan foydalanmaslikka, biologik xilma-xillikni saqlashga va tabiat bilan hamohang ishlashga qaratiladi hamda nazariy va amaliy bilimlarni shakllantirishdan iborat.

II. Fanning vazifasi – talabalarga nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, talabalarda organik qishloq xo'jaligiga o'tishning hususiyatlari, turli tuproq-iqlim sharoitini hisobga olgan organik qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirishning bosqichlarini tuzish, shuningdek yuqori samara beradigan organik dehqonchilik tizimlarini tanlash va ishlab chiqarishga tadbir etish hamda olib borish masalalari bo'yicha amaliy ko'nikmalar shakllantirish hisoblanadi va ulardan foydalanishni ilmiy tashkil etish kabi masalalar fan bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarni shakllantirishdan iborat.

III. Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- organik qishloq xo'jaligini rivojlantirishga qaratilgan qonun va qarorlari, dehqonchilikdagi muammolari, biologik dehqonchilik tizimi, uning ilmiy asoslari, uning xususiyatlari, organik qishloq xo'jaligiga o'tish bosqichlari, oziq rejimini boshqarish, organik mahsulotlar yetishtirishning agroteknikasi, organik dehqonchilik yetishtirishda tuproqqa ishlov berish, begona o'tlar, kasallik va zararkunandalarga qarshi kurashish **tasavvurga ega bo'lishi**;

- dala ekinlarining biologik va ekologik xususiyatlarini o'rganish, ma'lum tuproq va iqlim sharoitiga mos bo'lgan ilg'or texnologiyalarni ishlab chiqarishga joriy etish natijasida mo'l va sifatli hosil olishni ilmiy va amaliy asoslab berishda **ko'nikmalariga ega bo'lish**;

tuproqqa ishlov berish, ekinlarni almashlab ekish, begona o'tlarga qarshi kurashga tatbiq etilayotgan zamonaviy resurste-jamkor texnologiyalar, ekinlarni sug'orishga tatbiq etilayotgan innovasion suvtejamkor texnologiyalar va ulardan foydalanish samarasini oshirish bo'yicha yangi bilim, ko'nikma va **malakasiga ega bo'lishi kerak**.

IV. O'qitish usullari:

Fanni o'qitish jarayonida zamonaviy uslublardan foydalanish, sohadagi muammolarni ta'limning ommaviy shakllari bilan bog'lab, talabalarning nazariy bilimlarini amaliy mashg'ulotlar orqali mustahkamlab borish lozim. O'quv materiallarini talabalar tomonidan unumli o'zlashtirish uchun ko'rgazmali qurollar o'qitishning texnik vositalari, O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirishda organik dehqonchilik fani bo'yicha chop etilgan ma'ruza matnlaridan keng foydalanish, talaba bilimni baholash tizimini joriy etish. Ma'ruza mashg'ulotlarida ilg'or pedagogik texnologiyalar foydalaniladi.

"O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirishda organik dehqonchilik" kursini loyihalashtirishda quyidagi asosiy konseptual yondoshuvlardan foydalaniladi:

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim.

Tizimli yondoshuv.

Faoliyatga yo'naltirilgan yondoshuv.

Dialogik yondoshuv.

Hamkorlikdagi ta'limni tashkil etish.

Muammoli ta'lim.

V. Fanning tarkibiy tuzilishi:

5.1. "O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirishda organik dehqonchilik" fanidan rejalashtirilgan ma'ruza mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

Ma'ruza mashg'ulotlarining:			
№	mavzulari	rejasi	soat
1-modul. Kirish. O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirishda organik dehqonchilikning maqsadi va vazifalari.			
1.1.	Kirish.	1.1.1. Organik dehqonchilik tushunchasi	2

VII. Adabiyotlar

Asosiy adabiyotlar

1. Artukmetov Z., Sheraliyev H. Ekinlarni sug'orish asoslari. O'quv qo'llanma. Toshkent. "Avto-nashr", 2007. – 322 bet.

2. Mirzayev O. Yem-xashak yetishtirish. Darslik. Toshkent. "Yangi nashr nashriyoti", 2014. – 384 bet.

3. To'xtashev B. "Organik dehqonchilik" Darslik. Toshkent. "Fan ziyosi nashriyoti", 2022. – 273 bet.

4. Urazbayev I.U., G'oziyev U.L., Salomov SH.T. "Organik dehqonchilik" O'quv qo'llanma. Guliston. 2023. – 221 bet.

Qo'shimcha adabiyotlar

5. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. Toshkent. "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 52 bet.

6. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent. "O'zbekiston" nashriyoti, 2022. – 416 bet.

7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696-son Farmoni.

8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori.

9. Mo'minov K., Bobomirzayev P., Izbosarov B., Nosirov B., Mo'minova Z. "Dehqonchilik va melioratsiya" fanidan laboratoriya ishlari va amaliy mashg'ulotlar. O'quv qo'llanma. Toshkent. "Lesson Press" nashriyoti, 2020. – 254 bet.

10. Халиков Б., Намозов Ф. Алмашлаб экишнинг илмий асослари [Матн] Китоб. Toshkent. "Noshirlik yog'dusi" nashriyoti 2016. – 224 bet.

11. Назаров М., Мирзажонов К., Ибрагимов О., Исаев С. Деҳқончиликнинг тежамкор технологиялари. Ўқув қўлланма. Тошкент. 2014. – 180 bet.

Axborot manbaalari

12. <https://www.gov.uz/uz>

13. <https://lex.uz/uz>

14. <https://www.edu.uz/uz>

15. <https://www.agro.uz/>

16. <https://www.google.com/search?q=organik+dehqonchilik>

17. <https://www.agro.uz/11-0354/>

18. <https://t.me/samvmiARM>

19. <https://arm.ssuv.uz/>

	qilish	yo'zish	
14	Organik dehqonchilikda almashlab ekishni loyihalashtirish.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	4
15	Yem-xashak yetishtirishda organik va mineral o'g'itlarning ahamiyati	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yo'zish	4
16	Organik chiqindilardan kompost tayyorlash va uni donli ekinlarni yetishtirishda qo'llash	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	4
17	Vermotexnologiya usulida biogumus tayyorlash	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	4
18	Biogumusning qo'llanilishi va hususiyatlari	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yo'zish	4
19	Sog'lom o'simlik yetishtirishga ta'sir etuvchi omillar	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yo'zish	4
20	Organik dehqonchilikda oraliq va siderat ekinlarni yetishtirish	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yo'zish	4
21	Yem-xashak ekinlarini turli organik o'g'itlarda yetishtirish	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	4
22	Yem-xashak ekinlarini turli organik o'g'itlarda yetishtirish	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	4
23	O'simliklarning kasalliklariga qarshi kurash	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yo'zish	4
24	O'simliklarning zararkunandalariga qarshi kurash	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yo'zish	4
25	Yem-xashak ekinlarining turlari va qishloq xo'jaligida yetishtirishning ahamiyatlari	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yo'zish	4
Jami:			100

	O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirishda organik dehqonchilikning maqsadi va vazifalari.	va uning asosiy tamoyillari 1.1.2. O'simlikshunoslikda organik usullarning qo'llanilishi 1.1.3. Yem-xashak yetishtirishda organik texnologiyalarning o'rni 1.1.4. Organik dehqonchilikning asosiy maqsad va vazifalari	
1.2.	Organik dehqonchilikda suv rejimini boshqarish.	1.2.1. Organik dehqonchilikda suv rejimining ahamiyati 1.2.2. Suvdan foydalanishda organik usullar va texnologiyalar 1.2.3. Suv rejimini boshqarishda tuproq va ekin almashinuvi bilan bog'liq chora-tadbirlar	2
2-modul. Organik dehqonchilikda biogumusning ahamiyati. Kasalliklari va zararkunandalariga qarshi kurash.			
2.1.	Donli ekinlarini yetishtirishda biogumusning ahamiyati.	2.1.1. Biogumusning donli ekinlarga ta'siri va oziqlantirishdagi roli 2.1.2. Biogumus yordamida tuproq unumdorligini oshirish usullari 2.1.3. Donli ekinlar hosildorligini yaxshilashda biogumusning ekologik afzalliklari	2
2.2.	Organik dehqonchilikda o'simliklarning kasalliklari va zararkunandalariga qarshi kurash.	2.2.1. Organik dehqonchilikda kasalliklar va zararkunandalar turlari 2.2.2. Kasalliklar va zararkunandalarning aniqlanishi va monitoringi 2.2.3. Organik vositalar bilan kasallik va zararkunandalarga qarshi kurash usullari 2.2.4. Kasallik va zararkunandalarga qarshi profilaktika choralar	2
2.3.	Organik dehqonchilikda o'simliklarni almashlab ekish.	2.3.1. Almashlab ekishning mohiyati va maqsadi 2.3.2. Organik dehqonchilikda ekinlar navbatini rejalashtirish 2.3.3. Almashlab ekishning tuproq va hosilga ta'siri	2
Jami:			10

5.2. “O‘simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirishda organik dehqonchilik” fanidan rejalashtirilgan amaliy mashg‘ulotlarining kalendar tematik rejasi

Amaliy mashg‘ulotlarning			
№	mavzulari	rejasi	soat
1.	O‘simliklarni yetishtirishda organik dehqonchilikning dunyo miqyosidagi ahamiyati	1.1.Organik dehqonchilik tushunchasi va asoslari. 1.2.Dunyo bo‘yicha organik qishloq xo‘jaligining o‘ishi va statistikasi. 1.3.Atrof-muhit va inson salomatligiga ta‘siri.	2
2.	Organik dehqonchilikda almashlab ekishni loyihalashtirish.	2.1.Almashlab ekish tamoyillari va ahamiyati. 2.2.Almashlab ekishda organik usullarning roli. 2.3.Samarali almashlab ekish sxemalari va misollar.	2
Jami:			4

5.3. “O‘simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirishda organik dehqonchilik” fanidan rejalashtirilgan laboratoriya mashg‘ulotlarining kalendar tematik rejasi

Laboratoriya mashg‘ulotlarning			
№	mavzulari	rejasi	soat
1.	Yem-xashak yetishtirishda organik va mineral o‘g‘itlarning ahamiyati	1.1.Organik va mineral o‘g‘itlarning ta‘rifi va asosiy farqlari 1.2.Yem-xashak ekinlariga ta‘siri va solishtirma tahlil 1.3.Ekologik va iqtisodiy jihatdan afzalliklari	2
2.	Vermotexnologiya usulida biogumus tayyorlash	2.1.Vermotexnologiya nima va uni qo‘llash asoslari 2.2.Qurtlar (kaliforniya chigirtkasi) yordamida biogumus olish 2.3.Biogumus ishlab chiqarishning afzalliklari	2
3.	Organik dehqonchilikda oraliq va siderat ekinlarni yetishtirish	3.1.Oraliq va siderat ekinlarning turlari va vazifasi 3.2.Tuproq unumdorligiga ijobiy ta‘siri 3.3.Ularni ekish va parvarishlash texnologiyasi	2
Jami:			6

VI. “O‘simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirishda organik dehqonchilik” fanidan rejalashtirilgan talabalar mustaqil ta‘limining kalendar tematik rejasi

№	Mustaqil ta‘lim mavzulari	Amalga oshirish mexanizmi	Hajmi (soatda)
1	Organik dehqonchilikni o‘simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirishda qo‘llashning xususiyatlari	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	4
2	O‘simliklarni yetishtirishda organik dehqonchilikning dunyo miqyosidagi ahamiyati	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	4
3	O‘zbekistonda organik dehqonchilikning o‘simliklarni yetishtirishdagi ahamiyati	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	4
4	Qishloq xo‘jalik ekinlarini yetishtirishda organik dehqonchilikka o‘tish	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	4
5	O‘simlik hayotida makro va mikroelementlar hamda o‘simliklar oziqlanishida mikroorganizmlarning roli	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	4
6	O‘simlik hayotida, tuproqda suvning ahamiyati va uning asosiy manbalari	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	4
7	Organik dehqonchilikda o‘simliklarni ildizidan tashqari oziqlantirish	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	4
8	Organik dehqonchilikda tuproqqa ishlov berish	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	4
9	Tuproq unumdorligini oshirishda sideratlarning roli va ahamiyati	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	4
10	Organik dehqonchilikda begona o‘tlarga qarshi kurash.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	4
11	Yem-xashak ekinlarini yetishtirishning agroteknikasi	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	4
12	O‘simlik va hayvonot olamining o‘zaro bog‘liqligi	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	4
13	Organik dehqonchilikda o‘simliklarni biologik himoya	Adabiyotlardan konspekt qilib referat	4